

The Legibility of Saint Anthony Church from an Architectural Perspective

Elif Atıcı¹, Mehmet İnceoğlu²

¹Department of Architecture, Eskişehir Osmangazi University, Eskişehir, 26040, Turkey

²Department of Architecture, Eskişehir Technical University, Eskişehir, 26210, Turkey

Highlights:

- Legibility of the architectural structure
- Communication of the architectural structure with its user
- The effect of architectural education on perception

Keywords:

- Saint Antoine Church
- Gothic Architecture
- Religion
- Perception
- Legibility

Article Info:

Research Article
Received:01.07.2019
Accepted: 05.02.2020

DOI:

10.17341/gazimmfd.584836

Correspondence:

Author: Elif Atıcı
e-mail:elifatici.026@gmail.com
phone: +90 222 230 3972

Graphical/Tabular Abstract

Religious spaces can be seen as a place where people can both experience their own spiritual feelings and allow for some common sharing with other people in the community. The architectural elements that make up the space shape the behavior of the user. The churches, which are regarded as the place of the Christian religion, also reveal different connotations to its users with its architectural styles. The architectural style of the building gives the building a character. This character guides the user's attitudes and attitudes. In this study, the St. Antuan Church in the Beyoğlu district, where Istanbul is home to many cultures, was examined. St. Antuan Church is a church with Neo-Gothic architecture and it is still open for use. In the scope of the study, the survey method was applied. The reason for the application to architecture students; to see what changes occur in the perception of the structure as the level of education increases. The data obtained as a result of the survey study were evaluated by SPSS analysis. St. Antuan Church and its legibility are shown in figure A.

Figure A. The legibility of St. Antuan Church in the context of architecture, result of SPSS analysis

Purpose: The purpose of this study is to reveal that architecture, which has its own language, is perceived in common by those who know this language.

Theory and Methods:

In the scope of the study, the survey method was applied. A questionnaire consisting of images belonging to the interior and exterior of the church was carried out with architecture students. The survey was carried out with the participation of 200 students. The data obtained as a result of the survey study were evaluated by SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) analysis.

Results:

As a result of the study, it has been observed that the common values of the user give a common direction to the perception in the visual perception of the architectural structures. As a result, it can be said that architecture has its own language. As this language is learned, it can be stated that it can meet a common denominator in its reading and perception.

Conclusion:

It is seen that you will go towards a common decision on the working screen. This situation can be compared to people who know the same language to understand each other more easily. Therefore, it was seen that having received architectural education made it easier to perceive the architectural language.

Aziz Antuan Kilisesi'nin mimari açıdan okunabilirliği

Elif Atıcı*¹ , Mehmet İnceoğlu²

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, 26040, Türkiye

²Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, 26210, Türkiye

Ö N E Ç I K A N L A R

- Mimari yapının okunabilirliği
- Mimari yapının, kullanıcısıyla olan iletişimi
- Mimarlık eğitiminin, algılamaya yönelik etkisi

Makale Bilgileri

Araştırma Makalesi

Geliş: 01.07.2019

Kabul: 05.02.2020

DOI:

10.17341/gazimmfd.584836

Anahtar Kelimeler:

Aziz Antuan Kilisesi,

Gotik Mimarlık,

din,

algı,

okunabilirlik

ÖZET

Toplumsal bir düzen içerisinde yaşayan insanlar, yaşamını topluluğun getirdiği birliklik sistemi içerisinde gerçekleştirmektedir. Birlikteliğin ifadesi olan toplum, insanların birlikte paylaşımlar yapacağı mekânları ortaya çıkarmaktadır. Bu mekânlar ise toplumun sahip olduğu kültür tarafından şekillenerek, kullanıcısıyla birlikte zaman içerisinde toplumun bir parçası haline gelmektedir. Toplumu bir arada tutan ve kültürün de etkisi altında bulunan unsurlardan biri de din olgusudur. Din, ortak paylaşımda bulunulan mekânları oluşturmada oldukça etkili olmaktadır. Dini mekânlar, insanların hem kendi manevi duygularını yaşayabileceği hem de toplumdaki diğer insanlarla birtakım ortak paylaşımlara imkân sunan bir mekân olarak görülebilir. Mekânı oluşturan mimari unsurlar, kullanıcısının davranışlarına yön vermektedir. Bu şekilde mekânı deneyimleme şekli ve paylaşımların biçimleri de değişmiş olacaktır. Hristiyan dininin mekânı olarak kabul edilen kiliseler de sahip olduğu mimari üsluplarıyla kullanıcılarında farklı çağrışımlar ortaya çıkarmaktadır. Yapının sahip olduğu mimari üslup yapıya bir karakter kazandırmaktadır. Bu karakter, kullanıcının tutum ve tavırlarına yön vermektedir. Yapılan çalışma kapsamında, İstanbul'un birçok kültüre ev sahipliği yaptığı Beyoğlu semtinde bulunan Aziz Antuan Kilisesi incelenmiştir. Aziz Antuan Kilisesi Neo-Gotik mimariye sahip bir kilise olup hala kullanıma açıktır. Çalışma kapsamında anket yöntemi uygulanmıştır. Kilisenin iç ve dış mekânlarına ait görsellerden oluşan bir anket çalışması, mimarlık öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Mimarlık öğrencilerine uygulanmasının sebebi; eğitim düzeyi arttıkça yapının algılanmasında ne gibi değişikliklerin meydana geldiğini görmektir. Anket çalışması sonucunda elde edilen veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) analizi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler, tablolar halinde ifade edilmiştir.

The Legibility of Saint Anthony Church from an Architectural Perspective

H I G H L I G H T S

- Legibility of the architectural structure
- Communication of the architectural structure with its user
- The effect of architectural education on perception

Article Info

Research Article

Received:01.07.2019

Accepted: 05.02.2020

DOI:

10.17341/gazimmfd.584836

Keywords:

Saint Antoine Church,

Gothic Architecture,

religion,

perception,

legibility

ABSTRACT

People who live in a social order realize within the system of unity brought by the community. The society, which is the expression of unity, reveals places where people can share together. These spaces are shaped by the culture of the society and become a part of the society together with its users. One of the factors that hold the society together and is influenced by culture is the phenomenon of religion. Religion is very effective in creating shared spaces. Religious places can be seen as a place where people can experience their own spiritual feelings and also allow some common sharing with other people in the society. The architectural elements that make up the space give direction to the behaviors of the user. In this way, the way of experiencing space and the forms of sharing will be changed. The churches, which are accepted as the places of Christian religion, have different connotations in their users with their architectural styles. The architectural style of the building gives the building a character. This character guides the user's attitude and attitude. Within the scope of the study, Saint Antoine Church in Beyoğlu, where Istanbul is home to many cultures, was examined. Saint Antoine Church is a church with Neo-Gothic architecture and is still open to use. Survey method was applied within the scope of the study. A survey of the interior and exterior of the church was carried out with the students of architecture. The reason for its application to architecture students; As the level of education increases, it is to see what changes occur in the perception of the structure. The data obtained as a result of the survey was evaluated by SPSS (Statistical Package for Social Sciences) analysis. The data obtained are expressed in tables.

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author: elifatici.026@gmail.com, mehmeti@eskisehir.edu.tr / Tel: +90 222 230 3972

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Toplumsal bir varlık olan insan yaşamını sürdürmek için bir şekilde iletişimi kullanmaktadır. İletişimin gerçekleşmesi birçok şekilde olabilmektedir. Bu şekillerden en kolayı da dil olarak gösterilebilir. Çevremizde gördüğümüz ve anlam verdiğimiz her şeyle ister istemez iletişim kurmaktayız. Dolayısıyla çevremizi kuşatan mimari yapılar da bu iletişim bağlamında kaçılmaz hale gelmektedir. Mimari yapıların da kendilerine ait bir dili vardır ve sahip oldukları bu dille mesajlarını iletirler. Yapılar kendilerine özgü dilleriyle, kullanıcılarının tutum ve tavırlarında yönlendirici etkilere sahiptir. Kullanıcılarının tutum ve tavırlarında etkili olan yapılarda dini yapılar ve mekânları da karşımıza çıkmaktadır. Din içinde bulunduğu toplumun kültürünün temel özelliklerinden etkilendiği için, dini mekân oluşturan mimari biçim de bu kültüre kayıtsız kalamamaktadır [1]. Din tarihsel bağlamda ifade edilmek istenirse; kendisine ait özelleşmiş formlarıyla, inanç uygulamalarında insanların yaptığı ortak bir şey olarak ifade edilebilir. Tarihsel olarak, insanın ortak yaptığı bir şey olarak tanımlanabilen din; kendisine ait kurumsallaşmış formlarıyla inanç uygulamasının belirli çerçeveleri dahilinde ortaya çıkmıştır [2]. Toplumsal birliği sağlayan din, kamusal bir paylaşımın yanı sıra kişilere manevi bir hayat sunduğundan kültürel hayatta da bir paylaşım ortaya çıkarmaktadır [3]. Din zaman içerisinde, toplumsal nitelik kazanmıştır. Bu kazanımın sonucunda ise bazı tarihsel güçlerin simgesi haline gelmiştir [4]. Hristiyan mimarisi ve kilise denildiğinde akla gelen çan kuleli yapılar ilk kez dördüncü yüzyılda Bizans Kralı Konstantin'in Milano fermanıyla ortaya çıkmıştır [5]. Hristiyan kilisesinin Tanrı'nın gizemini saklayan, müminlerin ibadet yeri olan bir bina olduğu söylenmektedir [6]. Dinin ortaya çıktığı her türlü yapılanma, insanlar tarafından algılanma durumunu etkilemektedir. Algılama, çevremizdeki nesnelere aldığımız duyumsal bir bilgi alışverişi olarak tanımlanabilir [7]. Ponty ise algılamada nesnenin işlevini yerini getiren biçiminin de etkili olduğunu belirtmektedir [8]. Aynı zamanda algılama, davranışı yönlendiren bir uyarıcıdır [9]. Dolayısıyla yapının sahip olduğu mimari üsluba, kullanıcıların algılarını etkileyerek davranışlarında yönlendirmeye sebep olmaktadır. Bu üsluplardan birisi de Gotik üslubun devamı olan Neo-Gotik mimarisidir.

Kiliseler puta tapıcı Pagan tapınakları gibi değil, yaklaşık anlamıyla "kral salonu" ve klasik dönemde de "bazilika" olarak anılan geniş mekânlardan oluşmuştur. Bazilikanın oluşumu ise Bizans kralı Konstantin'in annesinin Hristiyanlığa hizmet edilmesi isteği üzerine yapılmıştır [10]. Hristiyanlığın baskın gücü, skolastik dönemde hissedilmiştir. Panofsky'nin ifadesi göre; yüksek skolastik felsefe, inancın kutsal tapınağını kesin biçimde sınırlandırarak akli bilgidен uzak tutmuştur. Gotik mimarlık da iç mekânı evrenin boşluğundan ayırmaktadır. Böyle olmasına rağmen, iç mekân dışarıdan bakıldığında okunabilmektedir [11]. Dolayısıyla Gotik mimarlık, skolastik felsefenin vücut bulmuş hali olarak ifade edilebilir.

Gotik katedrallerin ve Gotik kiliselerin yapıldığı ortamın oluşmasında; Allah'ı yüceltme ve Hristiyanlığı yaymaktaki samimi duygu, diğer yapılardan daha yüksek olarak dünyayı büyülemek ve dikey hatları ile Allah'a yükselmenin yeryüzündeki hali olmak üzere üç durum etkili olmaktadır [12]. Buradan çıkarımla Gotik kiliselerin dikey formuyla göklere Allah'a ulaşılacağı inancı ve heybetli yapısıyla da dine katkıda bulduklarını inandıkları söylenebilir. Berman, Gotik tasavvurun bir zamanlar insanlar için hayat ideali olup cennete ulaşma yolu olarak görüldüğünü ifade etmektedir [13]. Gotik mimarların amacı, işlevi biçimsel bir hale getirmektir. Dolayısıyla skolastik düşüncenin anlaşılabilmesi için, mimari elemanlar işlevi en iyi ifade edecek biçimde kullanılmıştır [14]. Gotik mimaride; sivri kemerler, kaburgalı çapraz tonozlar, payanda ve uçan payandalar, planlanışı, neflerin düzenleri ve geri kalan unsurlar bilinçli olarak bir araya getirilmiştir [14]. Bunun yanı sıra, farklı renklerde ve küçük camların kullanılmasıyla oluşan vitraylar Gotik mimarinin belirgin bir özelliğidir [15]. Günümüzde kilise, Hristiyanlar tarafından ilahi olana ulaşmanın tek yolu olarak görülmektedir. Bu sebeple kiliseye yapılan her türlü davranışın, aynı zamanda Tanrı'ya karşı da yapıldığına inanılır [16]. Tanrı ya da Tanrılar için inşa edilen yapıların karşısında insan kendisini aciz hissetmektedir. Ancak bu duyguları yaşarken, bu oluşumun bir mimarlık ürünü olduğunu o an aklına getirememektedir [17]. Neo-Gotik mimari, orta çağda ortaya çıkan Gotik mimarlığın yeniden hayat bulması olarak ifade edilebilir. Başka bir ifadeyle orta çağda hayat bulan Gotik mimarinin 18. ve 19. yüzyıllarda yeniden hayata döndürülmesi olarak ifade edilebilir. 17. yüzyılda Neo-Klasik mimarinin yayılmaya başlamasıyla, Gotik mimaride gerileme meydana gelmiştir. Neo-Klasik mimariye bir isyan ve diriliş niteliğinde 18. Yüzyılda yeniden kendisini göstermesiyle Neo-Gotik mimari olarak karşımıza çıkmıştır [18].

Çalışma kapsamında, İstanbul'un Beyoğlu semtinde yer alan ve Katolik cemaatine hizmet veren Aziz Antuan Kilisesi ele alınmıştır. Kilise, Beyoğlu Caddesi'nin kendine has düzeni içerisinde, geri çekilerek kütesini konumlandırmıştır. Her iki yanında vakıf binası bulunmaktadır. Kilisenin kendisine ait bir mimari dili bulunmaktadır. Bu dili ise, gotik mimarlığın dirilişi olan Neo-Gotik mimarinin elemanları oluşturmuştur. Birçok yapı kendine has diliyle kullanıcıya mesajlarını iletmektedir. Aziz Antuan Kilisesi de Neo-Gotik mimarinin diliyle kullanıcıya mesajlarını iletmektedir. Mesajların algılanmasında kullanıcıların niteliksel değerleri etkili olmaktadır. Bu sebeple çalışma kapsamında kullanıcı tipi olarak mimarlık öğrencileri belirlenmiştir. Öğrencilerin sınıflarındaki ve eğitimlerindeki seviyeler arttıkça nitelikleri değişecektir. Eğitim seviyesinin artmasıyla ortak bir dil konuşmaya ve mimarlığın dilini de ortak bir payda da anlamaya başlayacaklardır. Yapılan bu çalışma da Aziz Antuan Kilisesi'nin mimarlık öğrencileri tarafından algılanışı üzerine olmuştur. Eğitim seviyesinin artmasıyla da mimarlık bağlamındaki, algılamalarda ortak bir payda yakalandığı, kilisenin mimarlık bağlamında okunabilirliği üzerinden gösterilmek istenmiştir.

2. MATERYAL VE METOT (MATERIALS AND METHODS)

Çalışma kapsamında anket yöntemi uygulanmıştır. Kilisenin iç ve dış mekânlarına ait görsellerden oluşan bir anket çalışması mimarlık öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması 200 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Birinci sınıf, ikinci sınıf, üçüncü sınıf, dördüncü sınıf mimarlık öğrencileri ve mezunlardan oluşan bir katılımdır. Çalışma iki aşamalı anket çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Birinci aşama 2017 yılında farklı melek gruplarına ve farklı niteliklere sahip katılımcılarla oluşturulan bir anket çalışmasıdır. Anket çalışmasında, Gotik kilise karşısında hangi hislere kapıldıklarını belirtmeleri istenen yönlendirici olmayan bir çalışma olmuştur. Bu çalışma sonucunda, ikinci anket çalışmasının kavramları oluşturulmuştur. İkinci anket çalışması 2018 yılında, mimarlık öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Bu aşama yönlendirici bir anket çalışması olmuştur. İki soruyu bünyesinde barındırmaktadır. Birinci soru ile yapının cephesinin tek renk olarak algılanma durumu; ikinci soru ile yapının genel olarak algılanma durumu saptanmak istemiştir. İkinci soruda; mimarlık öğrencilerinden, Aziz Antuan Kilisesi için verilen kavramlar arasından seçim yapmaları istenmiştir. Bu şekilde yapının mimarlık bağlamında genel olarak okuması tamamlanmış olacaktır. Anket çalışması sonucunda elde edilen veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) analizi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler, tablolar halinde ifade edilmiştir.

Mimarlığın kendine ait bir dili vardır ve bu dil eğitim ile desteklenmektedir. Mimarlık eğitimi almaya başlayan kişilerin eğitim seviyesi ilerledikçe, olayları anlamlandırma ve algılamaları değişecektir. Çünkü artık ortak bir dil paylaşacaklardır. Mimari yapının sahip olduğu dili okuyabilecekler ve dolayısıyla ifade dilmek istenen mesajlarda ortak bir kaniya varılacaktır. Bu durumu somutlamak için çalışma mimarlık öğrencilerine uygulanmıştır.

3. MEKÂN ALGISI (PERCEPTION OF SPACE)

İnsanlar çevrelerinde var olan nesnelere anlam yükler ve bunları algılamaya başlarlar. Algı, tüm edimlerin birbirine bağlandığı bir temel olarak ifade edilmektedir [19]. Dolayısıyla algılamada birçok faktörün etkin rol oynadığı söylenebilir. Algılama durumun kendisi olmayıp, yorumlama sonucu oluşandır [9]. İnsanların olaylara farklı yaklaşması kişisel değerlerinden kaynaklanmaktadır. Her bireyin yetişme tarzı ve edindiği değerler onun algılamasını etkileyecektir [20]. Bu sebeple, kendilerini farklı yönlerden geliştiren insanların olaylara bakış açısı ve anlamlandırmaları da kaçınılmaz olarak farklı olmaktadır.

İnsanoğlu içinde yaşadığı mekânı ve çevresini anlamlandırma ihtiyacı duymaktadır. Bu durum insan olmasının bir getirisidir. Bir mekân içerisinde parçacık şekilde olmayıp genel bir mekân algısı söz konusudur. Mekânın her zaman bir anlamı olmaktadır [21]. Bu anlam

yaşanılan deneyimler sonucu da şekillenmektedir. Mimari mekân öncelikle niyetin istediği düşünceleri çağırır; ancak hala bir mekândır. [22]. Kullanıcı bir mekân içerisine girdiğinde, mekânın etkileriyle kişinin tutum ve tavırlarında değişikliklere sebep olacaktır. Başka bir açıdan ele alacak olursa; kişinin fiziksel boyut kavramı, içinde bulunduğu yapıya göre farklılık gösterebilir. Bu duruma asansörde kalan kişinin kendisini büyük, katedralde bulunan kişinin ise kendisini küçük görmesi örnek gösterilebilir [23]. Bir yapının niyeti, algısal olarak birçok ikincil nesnelere bırakılmaktadır [24]. İkincil nesnelere bir araya gelerek oluşturduğu bütün, kullanıcı tarafından farkedilerek yorumlama süreci ve algılama başlayacaktır. Başka bir ifadeyle algı, çevreden etkin bir malzeme seçip ona anlam yüklemektir [25]. Dolayısıyla malzeme yönünden farklılıklar barındıran bir yapı, algılara yön vermektedir.

Çevremizi ve etrafımızda var olan şeyleri; görerek, duyarak, koklayarak, dokunarak algılayabiliriz. İnsanın çevresiyle olan etkileşimleri büyük oranda görme sayesinde gerçekleşmektedir. Bu sebeple görme duygusu insanın çevresini anlamlandırması için oldukça önemlidir. Görsel algılamada bilişsel süreçler ön plana çıkmaktadır; çünkü bahsedilen süreç neyin nasıl algılandığını etkilemektedir [9]. Bilişsel süreçler insanların yaşamı boyunca edindiği deneyimler ile oluşmaktadır. Kendisine yön veren insan, algılarına bu şekilde yön vermeye başlamaktadır. Parsıl algılamayı etkileyen dış faktörleri; büyüklük, zıtlık, tekrar, hareketlilik, yenilik ve yakınlık olarak ifade etmiştir [9]. Bahsedilen faktörlerin şiddeti arttıkça algılama da o yönde değişecektir.

Çalışma kapsamında ele alınan yapının, iç mekân ve dış mekânına ait bir algılama süreci söz konusudur. Yapının iç mekânında da dış mekânında, farklı büyüklükler, zıtlıklar, renkler, birbirini tekrar eden formlar, ritimler hissedilmektedir. Bunun yanı sıra iç mekân ve dış mekân arasındaki ışık farkı da dikkat çekmektedir. Gotik mimari'nin iç mekânlarının karanlık olması, hissedilen maneviyatı ve algılamayı da büyük oranda etkilemektedir. Yapılan çalışma görme duygusuyla ilgilidir. Yapının büyüklüğü içerisinde küçük kalma, farklı renkler, sivri hatlar, ışık geçişleri, bezemeler ve diğer detayla görme sonucu yorumlanarak algıya dönüşmektedir.

4. AZİZ ANTUAN KİLİSESİ (SAINT ANTOINE CHURCH)

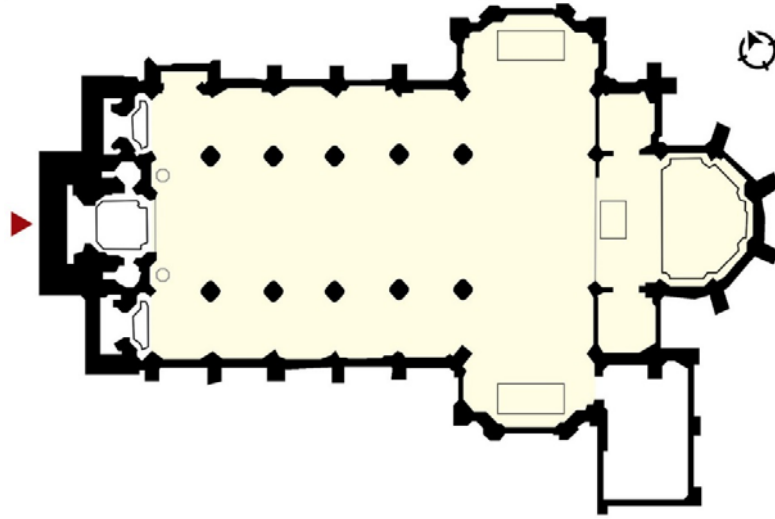
Her kilise sonsuz yaşamı ve Allah'ın merhametini simgelemektedir. Gotik mimari, Aziz Antuan Kilisesi'nin temel yapısını oluşturur. Gotik mimari, derin iman ve İsa'nın dirilişinden gelen sevinç ruhunun ifadesi olarak insanların Allah'a şükranını temsil etmektedir [26]. 16. yüzyıl sonlarında elçilikleriyle Galata ve Pera bölgesine yerleşmeye başlayan Latinler yerli Hristiyanlarla evlenerek, Roma-Katolik dinine bağlı Levanten topluluklarını oluşturmuşlardır. Bu topluluğun oluşturduğu kamusal yapılardan birisi de günümüze ulaşan Aziz Antuan Kilisesi'dir [27]. Aziz Antuan Kilisesi, 1724 yılında Pera'da

Aziz Antuan adına inşa edilmiştir. Bu kilise tramvay hattı yüzünden yıkılmış ve aynı bölgede 1906 yılında yeniden temeli atılmaya başlanmıştır. 1912 yılında da ibadete açılmıştır [28]. 1906 yılında inşa edilmiştir. Kilisenin kuzey ve güneyinde bulunan yapılar, kiliseye gelir getirmesi amacıyla yapılmıştır. Yapıda tuğla konstrüksiyonu mevcut olan kilise Latin haçı planına sahiptir. Batısında oldukça büyük narteks, doğusunda ise apsisi yer almaktadır. Neo Gotik üsluba sahiptir ve bu üslup iç mekândaki düşey sütunlarla ortaya çıkarılmıştır. Sütunların üzerinde akantus yaprakları bulunmaktadır [29]. Kilisenin tasarımı Mimar Giulio Mongeri'ye aittir. Mongeri tasarımında, Milano Accademia di Brera'da mimarlık öğrenimi sırasında hocasının çalışmalarından etkilenmiştir. Hocası Camillo Boito'nun Neo-Gotik akımları yorumlayarak ortaya çıkardığı Stile Boito'nun etkisinde kalarak Aziz Antuan Kilisesi'ni oluşturmuştur. 23*50 metre boyutlarında olan kilisenin iç mekân yüksekliği 23 metredir. Kilisenin arazisinin eğimde bulunmasından dolayı doğu cephesi 50 metreyi geçmektedir. Kilise cephesi bordo tuğlayla

kaplanmış, beyaz ve turkuaz mozaiklerle hareketlendirilmiştir [27]. Cadde üzerinde bulunan kilise iki yanında bulunan gelir amaçlı yapılan yapılarıyla birlikte bir avlu oluşturmaktadır. Avluya sokaktan bir demir kapıyla girilmektedir. Kapıdan içeri girildiğinde, avluda kişiyi karşılayan ilk yapı kilise binasıdır. Kilisenin karşılayan bu cephesinde farklı ölçeklerde pencere ve kapı kullanımları mevcuttur. Kapılara dört basamaklı bir merdivenden sonra ulaşılmaktadır. Kapılar üzerinde üçgen alnlıklar ve bu alnlıkların her iki yanında da sivri kuleler görülmektedir. Ayrıca üçgen alnlıkların içerisinde zemini sarı renkten oluşan Hristiyanlık dini ile ilgili Meryem, İsa ve azizlerden oluşan bezemeler mevcuttur. Yapının dış mekânındaki gösteriş, iç mekânında da devam ederek farklı renk kullanımına yer verilmiştir. Yapının iç ve dış mekânından görseller; Şekil 1'de, yapının planı ise Şekil 2'de ifade edilmiştir. Şekil 1'de yapının iç mekânından ve dış mekânından görseller bulunmaktadır. Görsellerin üzerinde beyaz renkli bir insan ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek 170 cm boyutundaki bir insanı ifade etmektedir. Görsellerin bu

Şekil 1. Aziz Antuan Kilisesi- Üslup: Neo Gotik (Figure 1. St. Antuan Church- Style: Neo Gothic)

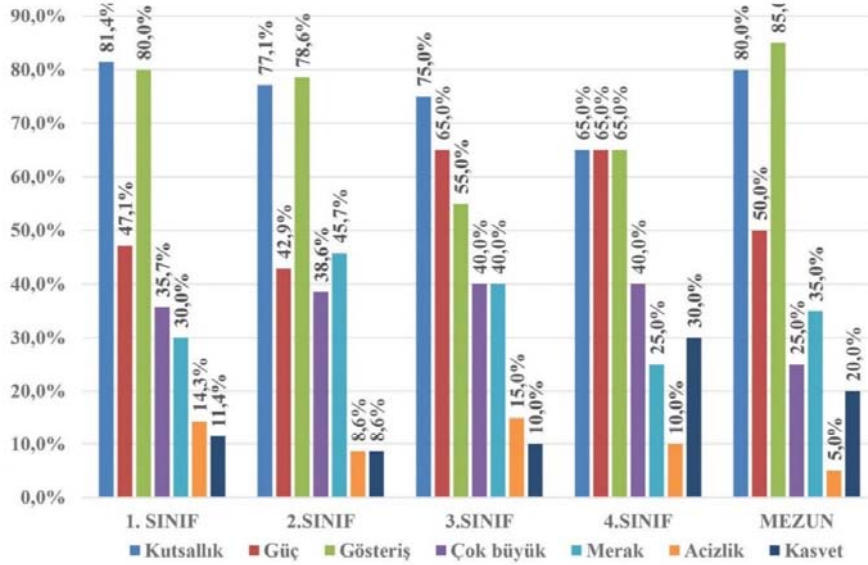
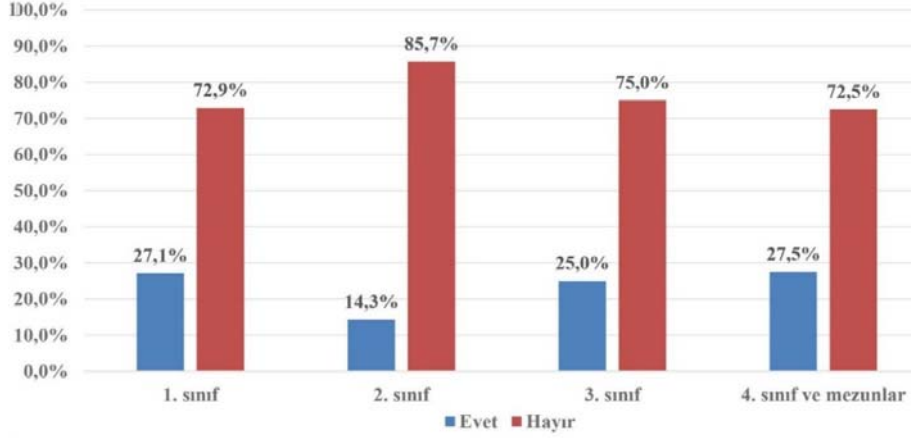

Şekil 2. Aziz Antuan Kilisesi Planı (Figure 2. St. Antuan Church Plan)

şekilde ifade edilmesinin amacı, yapının büyüklüğünü insan ölçeği üzerinden hissettirebilmektir. Şekil 2’de yapının Latin haça planı ait durumu ifade edilmiştir. Bu ifade [32]’den yararlanılarak oluşturulmuştur. Doğu-Batı ekseninde bir konumlanışa sahiptir. Latin haçı, Roma Katolik sembolü olarak başlamış olsa da zaman içerisinde Tüm Hristiyanlığın sembolü haline gelmiştir. Mimari olarak bakıldığında ise kat planının Latin haçı şeklinde olduğu görülür. Birçok katedral ve kilisede kat planı olarak uygulanmaktadır. Geleneksel olarak doğuya bakan en az bir apsis bulundurmaktadır [30].

Latin haç planı Hristiyan dünyasında sıklıkla kullanılmaktadır. Bu plan tipinde alt kol, yan kollardan ve üstteki koldan daha uzundur. İsa’nın bu şekildeki bir haçta öldüğüne rivayet edilmektedir [31].

Şekil 3.’e göre, yapılar tüm katılımcıların çoğu tarafından tek renk olarak algılanmamaktadır. Tek renk algısı sınıftan bağımsızdır (kikare=4,219, df=3, p=0,239). Tek renk algısı olma ya da olmama oranları arasında sınıflar arasında anlamlı farklılık yoktur. Aziz Antuan Kilisesi’nde kutsallık

ki-kare testi

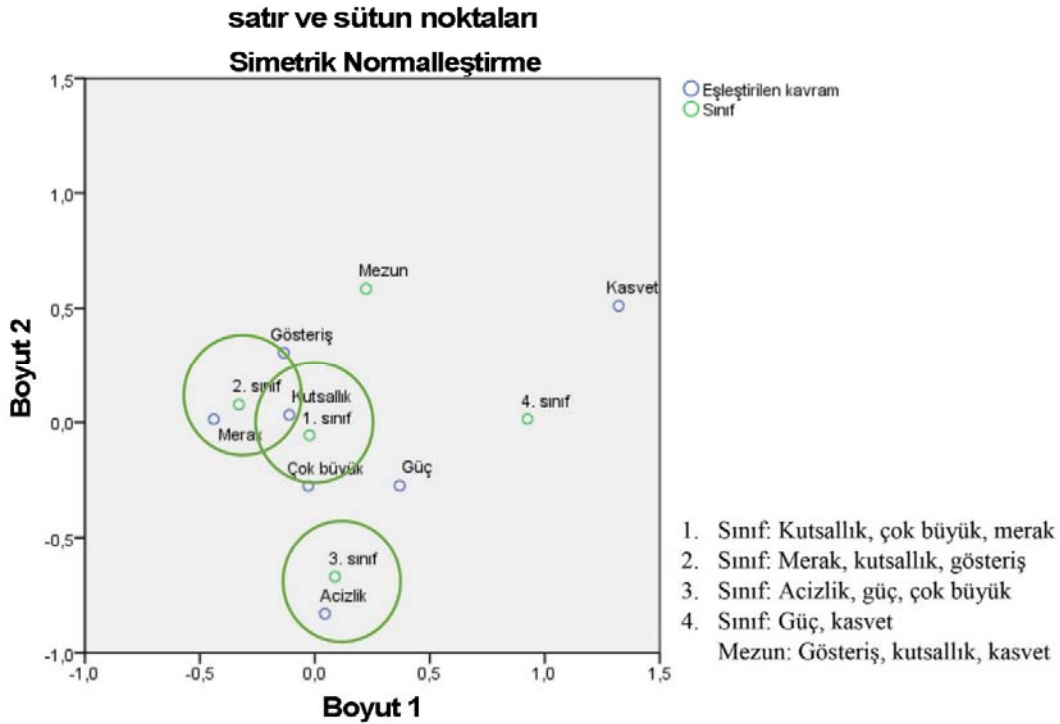
	değer	Serbestlik derecesi
Pearson ki-kare testi	4,219 ^a	3
Olabilirlikoranı testi	4,448	3
Satır ve sütun değişkenleri arasında lineer ilişki testi	,036	1
Geçerli verilerin durumları	200	

1 hücre (% 12,5) 5'ten az beklenen sayıya sahiptir. Beklenen minimum sayı 4,5'tir.

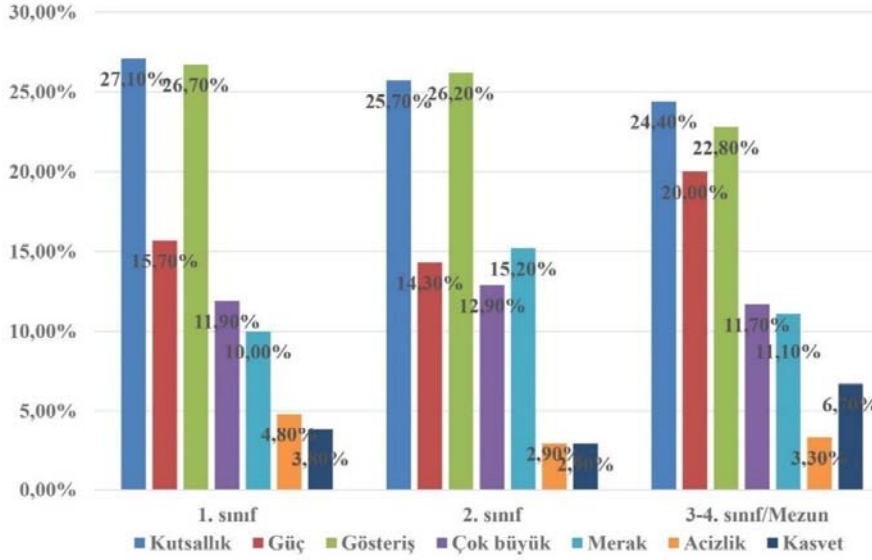
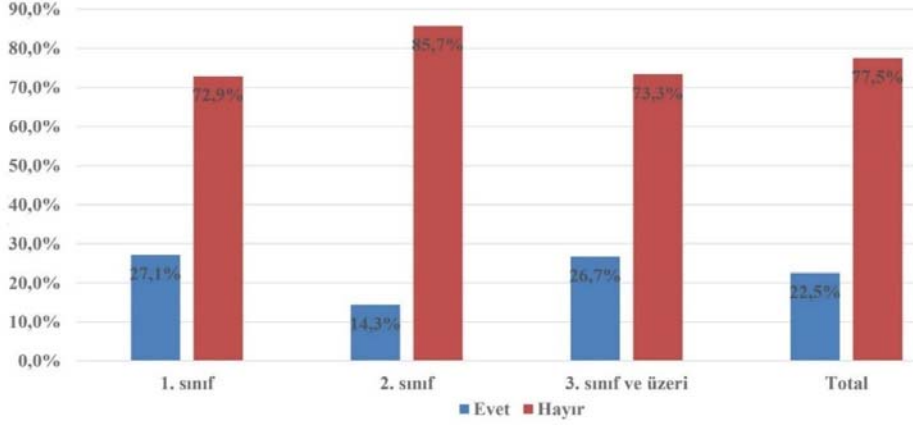
ve gösteriş kavramı öne çıkmıştır. Kutsallık kavramı; birinci ve üçüncü sınıflarda birinci sıradayken, ikinci sınıf ve mezunlarda ikinci sıradadır. Dördüncü sınıflar için kutsallık, gösteriş ve güç eş seviyededir. Gösteriş kavramı; ikinci sınıf ve mezunlarda birinci sırada olup birinci sınıflar için ikinci sırada ve üçüncü sınıflar için üçüncü sıradadır. Güç kavramı yapı için üçüncü kavram olarak öne çıkmaktadır. Güç kavramı; birinci sınıf ve mezunlar için üçüncü sırada olup, üçüncü sınıflarda ikinci sırayı; dördüncü sınıflarda ise ikinci sırayı almıştır. Çok büyük ve merak kavramları yapı için dördüncü seviyeyi paylaşmaktadır. Birinci sınıf ve dördüncü sınıflar için çok büyük kavramı dördüncü sırada, merak kavramı beşinci sıradayken; ikinci sınıf ve mezunlarda merak kavramı dördüncü sırada, çok büyük kavramı ise beşinci sıradadır. Üçüncü sınıflar için bu iki kavram eş seviyededir. Kasvet kavramı ise; dördüncü sınıf ve mezunlarda altıncı sırada, birinci sınıf ve üçüncü sınıflarda ise son seviyededir. İkinci sınıflar için kasvet ve acizlik seviyesi son sıradadır. Dolayısıyla acizlik kavramı da dördüncü sınıf ve mezunlarda son sırada, birinci sınıf ve üçüncü sınıflarda altıncı sıradadır. Yapı için verilen cevaplar incelendiğinde genel kavram sıralaması; kutsallık, gösteriş, güç, çok büyük-merak, kasvet, acizlik şeklinde olmuştur. Bu kilise de gösterişin kutsal mekâmı güçlü kıldığı söylenebilir. Gösteriş kavramının ön plana çıkmasında ise yapının cephesindeki hareketlilikler ve cephe rengindeki kırmızılık ve yapının üslubu etkili olmuştur. Bezemelerdeki çeşitlilikler gösteriş algısının yanı sıra merak algısını da ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla cephedeki bezemelerde hangi motiflerin kullanıldığı da motif kullanıp kullanmama

durumu da merak kavramını etkileyen unsurlar arasında gösterilebilir. Şekil 4'te; Aziz Antuan Kilisesi için seçilen kavramların sınıflara göre değişiminin birbirleriyle olan ilişkisi ifade edilmektedir. Ortaya çıkan genel sonuçta; dördüncü sınıf ve mezunlar hariç, diğer sınıfların belirli kavramlara yaklaştığı görülmektedir. Genel olarak birinci sınıf ve ikinci sınıf katılımcıları birbirlerine yakın cevaplar vermişlerdir.

Mimarlık eğitiminin, Aziz Antuan Kilisesi için yapılan anket çalışmasında verilen cevapları etkileyip etkilemediğini anlamak amacıyla ikinci bir analiz çalışması yapılmıştır. Analiz çalışmasında birinci sınıf ve ikinci sınıflar eğitimin temel seviyesi olarak kabul edilmiştir. Üçüncü sınıf, dördüncü sınıf ve mezunların ise mimarlık bağlamında daha bilinçli bir hal aldıkları düşünülmektedir. Bu farklılığın, Aziz Antuan Kilisesi'nin tek renk olarak algılanıp, algılanmama durumu üzerindeki etkisini saptayabilmek amacıyla ki-kare test uygulaması (Chi-Square Tests) yapılmıştır. Analiz sonuçları ve değerlendirmeler Şekil 5. 'te ifade edilmiştir. Ortaya çıkan sonuçların birinci analiz çalışmasındaki grupların cevapları arasındaki oran farkının yapılan ikinci analiz çalışmasıyla oldukça benzerlik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu durum mimarlık eğitiminin her ne kadar algıda etkili olsa da Aziz Antuan Kilisesi'nin cephesindeki hâkim kırmızı renginin genel olarak ortak bir algı oluşturduğunu ortaya koymuştur. Şekil 5. 'te göre, Tek renk algısı sınıftan bağımsızdır (kikare=4,171, df=2, p=0,124). Tek renk algısı olmayan bireylerin oranı sınıflar içinde farklılaşmamaktadır. Birinci sınıf, ikinci sınıf ve diğerleri şeklinde

Şekil 4. Aziz Antuan Kilisesi Analiz-2 (Figure 4. St. Antuan Church Analysis-2)

ki-kare testi

	değer	Serbestlik derecesi
Pearson ki-kare testi	4,171 ^a	2
Olabilirlikoranı testi	4,405	2
Satır ve sütun değişkenleri arasında lineer ilişki testi	,025	1
Geçerli verilerin durumları	200	

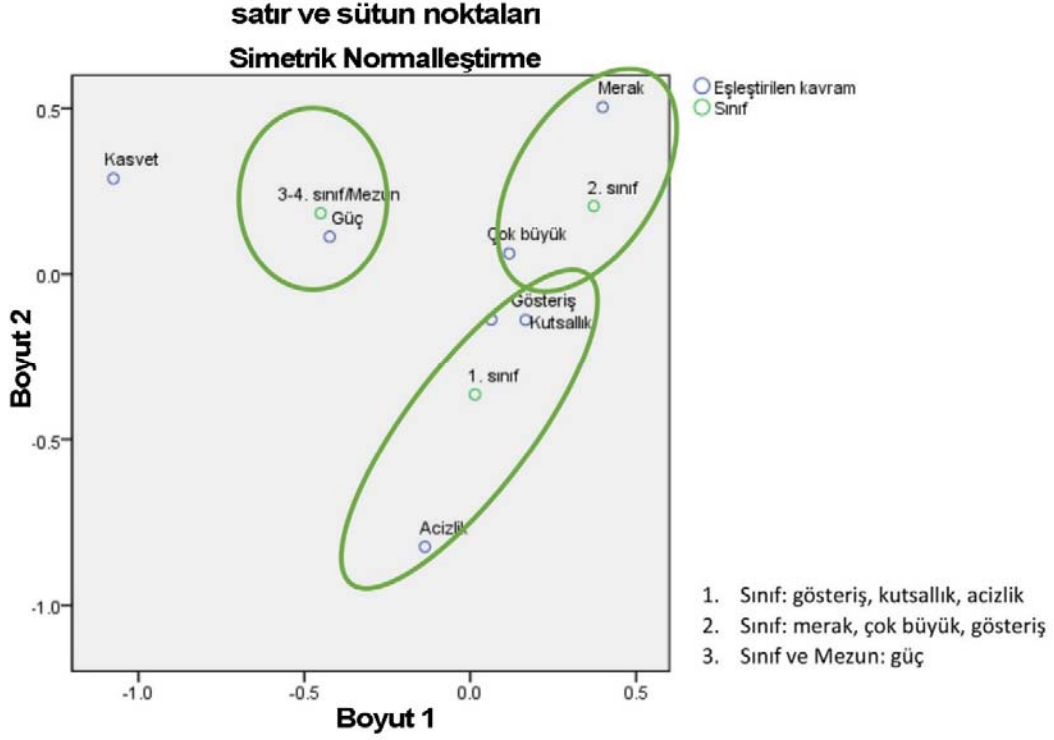
0 hücreleri (% 0.0) 5'ten az beklenen sayıya sahiptir. Beklenen minimum sayı 13,50'dir

gruplandırıldığında, Aziz Antuan Kilisesi için ortaya çıkan kavramların sıralamasının gruplar arasında her kavramda benzerlik göstermediği ortaya çıkmıştır.

Yapılan ikinci analiz çalışmasında mimarlık eğitiminin temel seviyesinde olan birinci ve ikinci sınıf katılımcılarla üçüncü sınıf, dördüncü sınıf ve mezunlardan oluşan katılımcıların Aziz Antuan Kilisesi için yapılan anket çalışmasında hangi kavramlara daha çok yaklaştığı incelenmiştir. İncelemenin amacı eğitim seviyesinin

katılımcı grupların cevaplarına etkisini saptamaktır. Değişimi saptamak için Corresponder (Uygunluk) Analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler Şekil 6.'da ifade edilmiştir.

Şekil 6. 'ya göre, Aziz Antuan Kilisesi için seçilen kavramların birinci sınıf, ikinci sınıf ve üçüncü, dördüncü sınıf ile mezunlardan oluşan üç gruplu katılımcılara göre değişiminin birbirleriyle olan ilişkisi ifade edilmektedir. Bu üç grubunda bazı kavramlara daha çok yaklaştığı görülmüştür.

Şekil 6. Aziz Antuan Kilisesi Analiz-4 (Figure 6. The Church of St. Antuan Analysis-4)

5. SONUÇLAR VE TARTIŞMALAR (RESULTS AND DISCUSSIONS)

Yapının cephesinde var olan kırmızı, mavi ve beyaz renklerin farklı ölçeklerde ve birbirini takip edecek şekilde kullanılması dış cephedeki farklı renkleri bir arada görmeye etkili olmuştur. Cepheyi oluşturan mimari elemanların farklı renklerde olması, yapının cephesinin tek renk olarak algılanmasını güçlendirmiştir. Bu durum gözle görülür bir şekilde kendisini ifade ettiği için, mimarlık eğitiminin renk algılamasında etkisinin çarpıcı olduğu söylenemez. Çünkü bu durum somut olanın ifadesidir. Yapı karşısında hissedilen soyut kavramlar ise yorumlamaya açık bir durumdur. Bu yorumu kişisel edinimler etkileyerek farklı algılamalara yön verir. Kilise için verilen kavramlar üzerinden irdeleme yapıldığında farklı cevaplar yani farklı yorumlar ortaya çıkmıştır. Bu farklılık birinci sınıftan başlayarak eğitim seviyesinin artmasıyla azalmaktadır. Çünkü öğrenci mimari eğitim ile ortak değerleri edinmeye başlamakta, nihayetinde de ortak bir paydada buluşmaktadırlar. Eğitime yeni başlayan öğrencilerin yorumlamaları birbirlerinden oldukça farklıdır; çünkü geldikleri yaşa kadar kendilerini birtakım değerlerle donatmışlardır. Eğitim sürecinde ortak bir alanda buluştukları için donanımları da benzerlik göstermektedir.

Yapılan çalışma sonucunda mimari yapıların görsel olarak algılanmasında, kullanıcının ortak değerlerinin algılamaya ortak bir yön verdiği görülmüştür. Yapının yüksekliğinin kutsallık ve gücü ortaya çıkardığı; renklerin ve işlemlerin zenginliğinin ise gösteriş duygusunu ön plana çıkardığı

düşünülmektedir. Dolayısıyla farklı renkler ve bezemelerinin gösteriş algısını ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra renk ve bezemelerin çeşitliliğinden dolayı merak algısını da ortaya çıkardığı düşünülebilir. Eğitim seviyesinin algılamaya yönelik etkisine bakıldığında; birinci sınıf ve ikinci sınıf öğrencilerinin farklı cevaplar verdiği ve yapıyı birbirlerinden farklı olarak algıladıkları görülmüştür. Ancak eğitim seviyesi arttıkça, ortak bir dil paylaşıldıkça yapının algılanmasına yönelik ortak sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Sonuç olarak, mimarlığın kendine ait bir dili olduğu söylenebilir. Bu dil de öğrenildikçe, okunmasında ve algılamasında ortak bir paydada buluşabildiği belirtilebilir.

6. SONUÇLAR (CONCLUSIONS)

Algı bir mekân ve zamanda gerçekleşmektedir. Görsel algı da bir mekanizma gibi davranarak özellikle zıtlıkları fark etmedir. Görmediğimiz, duymadığımız, koklayamadığımız, dokunamadığımız bir şeyi hissetmemiz de pek mümkün değildir. Fiziksel olan algılanandır. Dolayısıyla bir mekânı algılamının en etkin türünün görsel algılama olduğu söylenebilir. Görsel algılama sadece görme olarak yorumlanmamalıdır. Çünkü görme duygusuyla toplanan veriler beyne aktarılarak yorumlanır. Önemli olan görmekten ziyade beynin ne algıladığıdır. Görme duygusu, insanın temasa geçtiği mekânı ve çevreyi anlamlandırmasında oldukça etkilidir. Dolayısıyla görsel algılamada bilişsel süreçlerin etkili olduğu söylenebilir. Çünkü bilişsel sürecin içeriğini oluşturan her şey, neyin nasıl algılanacağına yön vermektedir.

Çalışmanın temelini oluşturan ikinci anket çalışması iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada sorulan sorular her bir sınıfa ayrı olarak sorulmuştur. İkinci aşamada ise eğitim seviyesinin cevaplarda fark oluşturup oluşturmadığını görebilmek amacıyla; üçüncü, dördüncü sınıflar ve mezunlar bir arada değerlendirilmiştir. Anket çalışması, iki soru ile gerçekleştirilmiştir. Yapının cephesinin tek renk olarak algılanma durumu birinci soruyla analiz edilmiştir. Yapının dış cephesini oluşturan elemanlarda farklı renkler bulunmaktadır. Her iki aşamada da yapının cephesinin tek renk olarak algılanmadığı görülmüştür. Dolayısıyla bu yapıda yapının tek renk olarak algılanıp algılanmama durumunun mimarlık eğitimi seviyesi ile ilgili olmadığı görülmüştür. Yapının algılanmasında belirlenen kavramlar üzerinden seçim yapmaları ise ikinci soru ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, elde edilen veriler doğrultusunda eğitim seviyesi arttıkça öğrenciler arasında ortak bir karara doğru gidildiği görülmüştür. Bu durum, aynı dili bilen kişilerin birbirlerini daha rahat anlamasına benzetilebilir. Dolayısıyla mimarlık eğitimi almış olmanın, mimari dili algılamayı daha kolay bir hale getirdiği görülmüştür.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Kılıç R., Din ve Kültür İlişkisi Üzerine, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2015.
2. Mahan J. H., Media, Religion and Culture, Routledge, London, 2014.
3. Çelik C., Şehirleşme ve Din, Çizgi Kitabevi, Konya, 2002.
4. Demirer T., Postmodern Çağda Din (ve İslam), Din: Teorisi/Pratiği, Dünü, Bugünü, Editör: Özbudun S. ve Konuk M., Ütopya Yayınevi, 111-195, 2013.
5. Madrigal M., Birinci Yüzyıl Anadolu Kiliseleri, Kutsal Kitap ve Arkeoloji, 2014.
6. Zevî B., Mimarlığı Görebilmek, Daimon Yayınları, 2015.
7. İnceoğlu M., Güdüleme Yöntemleri, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler ve Basın-Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara, 1985.
8. Merleau-Ponty M., Algılanan, Metis Yayınları, İstanbul, 2005.
9. Parsıl Ü., Görsel Algılama, An Kitap, İstanbul, 2012.
10. Gombrich E., Sanatın Öyküsü, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999.
11. Panofsky E., Gotik Mimarlık ve Skolastik Felsefe, Ara Yayıncılık, İstanbul, 1991.
12. Gozzoli M. C., Gotik Sanatını Tanıyalım, İnkılap ve Aka Kitapevleri, İstanbul, 1982.
13. Berman M., Katı Olan Her Şey Buharlaştır, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 1994.
14. Akyürek E., Ortaçağ'dan Yeniçağa Felsefe ve Sanat, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1994.
15. Cragoe C. D., Binalar Nasıl Okunur?, Yem Yayın, İstanbul, 2011.
16. Akgün T., Karl Jaspers'de İmanın Felsefi Temelleri, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 0 (26), 5-30, 2010.
17. Soykan Ö. N., Mimarlık-Felsefe İlişkisinin Biçim-Kavram Ekseninde Temellendirilmesi, Mimarlık ve Felsefe, Editör: Şentürer A. ve Ural Ş. ve Ayla A., Yapı Yayın, İstanbul, 2004.
18. Alkım B.E., İngiliz Neo Gotik Mimarlığının Doğuşu ve Gotik Yazınla İlişkisi, Cankaya University Journal of Humanities and Social Sciences, 11 (2), 239-252, 2014.
19. Merleau-Ponty M., Algının Fenomenolojisine Önsöz, Afa Yayıncılık, İstanbul, 1994.
20. İnceoğlu M., Tutum Algı İletişim, Beykent Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010.
21. Lefebvre H., Mekânın Üretimi, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2014.
22. Hertzberger H., Space and the architect: lessons in architecture, 010 Publishers, 2. Rotterdam, 2000
23. Porter T., The Architect's Eye, E & FN Spon, London, 1997.
24. Norberg-Schulz C., Intentions in Architecture, M.I.T. Press, Cambridge, 1968.
25. Mutlu E., İletişim Sözlüğü, Ark Yayınevi, Ankara, 1995.
26. Sentt Antuan Kilisesi, Beyoğlu Mozağının Temel Figürlerinden Sent Antuan Bazilikası, Sak Ofset, İstanbul, 2006.
27. Konyar R., Aziz Antuan Kilisesi Church of St. Anthony, TÜRSAB(354), 36-41, 2014.
28. Sent Antuan Bazilikası. Kilisenin Tarihi Süreci. <http://www.sentantuan.com/kilisemiz/tarih/>. 2017. Erişim tarihi: 11.02.2020.
29. Şarлак E., İstanbul'un 100 Kilisesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul, 2010
30. Kadioğlu M., ve Işık N., Dini ve Milli Sembolizm: Bitkiler, Hayvanlar, Sayılar, Renkler, Astronomik ve Monografik Semboller. Google Commerce Ltd., 2019.
31. Taş, T., & Özcan, F.. M.S. 4.-7. Yüzyıllar Arası Haç Motiflerinin Gelişimi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21, 247-275, 2015.
32. [http-1: https://liternet.bg/publish22/b_ivanova/sv-stefan_en.htm](https://liternet.bg/publish22/b_ivanova/sv-stefan_en.htm) Erişim tarihi: 03.04.2018.